

חוברת תרגול – ספרות ותנ"ך: מסע בין סיפורים ופסוקים

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לתרגל זיהוי וניתוח של מושגי יסוד בספרות: סוגה, עלילה, מספר, אפיון ואמצעים אמנותיים
- להכיר מגוון יצירות - סיפור עממי, משל, בלדה, סיפור קצר ושירה - ולזהות את מאפייני הסוגה בכל אחת
- לקרוא פסוקים מספר שמואל ולדון בשאלות מנהיגות ובחירה מוסרית
- לתרגל כתיבת תשובה מנומקת ומבוססת טקסט, כהכנה למטלות כתיבה ולמבחן

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות – זיהוי והיכרות

1. ג – דרמה
2. ג – מספר
3. ב – אקספוזיציה
4. ב – דמות עגולה

חלק ב' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות – זיהוי באמצעים ובמספר

1. נכון – מספר בגוף ראשון הוא דמות המשתתפת בעלילה ומספרת מנקודת מבטה.
2. נכון – באפיון ישיר המספר מתאר את תכונות הדמות ישירות, בלי להסתמך על מעשים.
3. לא נכון – דמות שטוחה נשארת זהה לעצמה לאורך כל העלילה; דמות עגולה היא זו שמשתנה.

חלק ג' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות – יישום וניתוח

1. ג ('הלב שלו דפק כמו תוף')
2. ד ('הכיתה הייתה ים סוער')
3. א ('השער פיהק לעברי בשעמום')
4. ב ('עידו היה ילד שקט וביישן')

חלק ד' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות – תרגול נוסף

1. תוף
2. שיא

חלק ה' – פרק 2 • הסיפור העממי, המשל והבלדה – מושגי יסוד

1. א – חזרה על אירוע או משימה שלוש פעמים
2. ב – את בת שבע / אשת אוריה
3. ב – סוף טרגי
4. ב – הוא עובר גלגול (מטמורפוזה) בין צורות שונות

חלק ו' – פרק 2 • הסיפור העממי, המשל והבלדה – זיהוי ואמת

1. נכון – אלה נוסחאות פתיחה וסיום קבועות האופייניות לסיפור העממי.
2. נכון – הבלדה בנויה על שאלות ותשובות חוזרות שחושפות בהדרגה את ההרעלה.
3. לא נכון – משל נכתב בדיוק כדי להעביר מסר או אמת, לעיתים באמצעות נמשל.

חלק ז' – פרק 2 • הסיפור העממי, המשל והבלדה – התאמה וסדר

1 – ד (עוזרים מן החי שמסייעים לאח הקטן)
2 – ג (גלגול (מטמורפוזה) של הגיבור)
3 – ב (משל שחושף אמת קשה בפני המלך דוד)
4 – ה (דיאלוג חוזר בין אם לבן עד גילוי ההרעלה)
5 – א (פזמון חוזר ואווירת אימה)

חלק ח' – פרק 2 • הסיפור העממי, המשל והבלדה – השלמה

1. אטד
2. אם
3. עוזר

חלק ט׳ – פרק 3 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – זיהוי ועובדות

- 1. א – גי דה מופסאן
- 2. ב – שרשרת פנינים
- 3. א – עגלון בשם איונה
- 4. ב – ניו יורק

חלק י׳ – פרק 3 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – הבנה והשוואה

- 1. נכון – זו הפואנטה המפתיעה של הסיפור: כל שנות העבודה הקשה היו מיותרות
- 2. לא נכון – אף אחד מהאנשים לא מקשיב לו, רק הסוסה שלו מקשיבה בסוף

חלק י״א – פרק 3 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – ניתוח והשוואה

- 1 – ד (אובדן תכשיט ושנים של קורבן מיותר)
- 2 – ג (בדידות ואדישות הסביבה כלפי האבל)
- 3 – א (חברות ישנה מול חובה וחוק)
- 4 – ב (עלבון ונקמה בלי מגע פיזי)

חלק י״ב – פרק 3 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – כתיבה ומושגים

- 1. סוסה
- 2. סבל

חלק י״ג – פרק 4 • שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל – הכרה ומושגי יסוד

- 1. א – קבוצת טורים (שורות) המופרדת ברווח משאר השיר
- 2. א – הכנרת וחיי החלוצים
- 3. א – שיר השירים

חלק י״ד – פרק 4 • שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל – הבנה והבחנה

- 1. לא נכון – הדובר הוא דמות שהמשורר או המשוררת יצרו, והיא זו שמוסרת לנו מחשבות ורגשות – לא בהכרח קולם האישי.
- 2. לא נכון – שירי רחל קצרים ופשוטים בלשונם, אך עמוקים ברגש ובמשמעות.

חלק ט״ו – פרק 4 • שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל – זיהוי מושגים ושיוך ליצירות

- 1. הלאומי

חלק ט״ז – פרק 4 • שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל – ניתוח קטעים ושימוש באמצעים

- 1. א – נמלה
- 2. א – האנשה ומטאפורות לתיאור הכנרת
- 3. א – המשפט ממשיך לשורה הבאה בלי הפסקה טבעית

חלק י״ז – פרק 5 • תנ״ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד – הכרת הסיפור

- 1. א – חנה
- 2. א – מלך כמו בשאר העמים
- 3. א – דוד
- 4. א – נתן הנביא

חלק י״ח – פרק 5 • תנ״ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד – הבנה ויישום

- 1. לא נכון – הפסוק אומר שה׳ רואה ללבב, לא למראה החיצוני
- 2. נכון – אלו שני החטאים המתוארים בפרקים י״ג וט״ו

חלק י״ט – פרק 5 • תנ״ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד – השלמה והתאמה

- 1. החצים
- 2. זיף

חלק כ׳ – פרק 5 • תנ״ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד – התאמת דמויות

- 1 – ו (התפללה ונדרה נדר על לידת בן)
- 2 – ה (הנביא שמשח את שאול ואת דוד)
- 3 – ב (המלך הראשון, שנדחה בשל חטאיו)
- 4 – ג (הרועה שנבחר בזכות ליבו)
- 5 – ד (כרת ברית אהבה ונאמנות עם דוד)
- 6 – א (הוכיח את דוד במשל כבשת הרש)

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תשובה טובה מגדירה את שני סוגי האפיון בבירור ומביאה דוגמה מדויקת מתוך טקסט שנלמד, לא כללית
- תשובה טובה מזהה לפחות אמצעי אמנותי אחד בשם, ומסבירה כיצד הוא תורם למשמעות או לרגש ביצירה
- תשובה טובה מתבססת על אירוע קונקרטי מהפסוקים (למשל משיחת דוד או חטאי שאול) ולא רק על רושם כללי

טיפים להפעלה:

- מומלץ ללמד את הפרקים לפי הסדר המוצע - תחילה מושגי יסוד, ואז ליישם אותם בכל יצירה חדשה
- אפשר לפרוס את החוברת על פני כמה שיעורים, פרק אחד או שניים בכל שיעור, ולהקדיש שיעור נפרד לחלק התנ״ך
- לתלמידים מתקשים אפשר לצמצם למשימות הזיהוי בלבד; לתלמידים מתקדמים כדאי להוסיף פסקת ניתוח מלאה עם ציטוט קצר ונימוק
- כדאי לשלב קריאה בקול רם של קטעי המקור (שירים ופסוקים) לפני העבודה העצמאית, כדי לחזק הבנה והקשבה

חוברת תרגול – ספרות ותנ״ך: מסע בין סיפורים ופסוקים

ספרות ותנ״ך: מסע בין סיפורים ופסוקים

תיכון · עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות
2. פרק 2 – הסיפור העממי, המשל והבלדה
3. פרק 3 – הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית
4. פרק 4 – שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל
5. פרק 5 – תנ״ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – ספרות ותנ"ך: מסע בין סיפורים ופסוקים

חוברת התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת יש משימות קצרות על הסיפורים והשירים שלמדנו. קוראים כל קטע, עונים על השאלות ומסבירים את התשובה במילים שלנו.

📖 מילון קטן:

דובר/מספר	הקול שמדבר בשיר או מספר את הסיפור - לא בהכרח הסופר או המשורר עצמו
אפיון ישיר ועקיף	אפיון ישיר אומר תכונה במפורש; אפיון עקיף מראה אותה דרך מעשים, דיבור או סביבה
מטאפורה ודימוי	דימוי משווה בעזרת מילת קישור (כמו); מטאפורה משווה בלי מילת קישור, כאילו שני דברים הם אותו דבר
האנשה	מתן תכונות אנוש לדבר דומם או לבעל חיים
מבנה העלילה	אקספוזיציה, סיבוך, מפנה, שיא וסיום - השלבים שבהם מתפתח הסיפור
פואנטה	סוף מפתיע שמשנה את משמעות הסיפור כולו ברגע האחרון
אירוניה	פער בין מה שמצפים לו לבין מה שקורה בפועל
בלדה	שיר המספר סיפור דרמטי קצר, עם דיאלוג, חזרה וסוף טרגי
משל ונמשל	סיפור קצר על בעלי חיים או דמויות שמעביר מסר מוסרי (נמשל)
מנהיגות במקרא	השוואה בין שאול לדוד מעלה שאלות על תכונות הנדרשות ממנהיג - צייתנות, לב, ענווה

1 חלק א' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות – זיהוי והיכרות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזו סוגה מוצגים על במה?

א) סיפורת ב) שירה ג) דרמה ד) משל

2. מה חסר במחזה לעומת סיפור?

א) דמויות ב) דיאלוג ג) מספר ד) קונפליקט

3. באיזה שלב מכירים את מי ואיפה?

א) שיא ב) אקספוזיציה ג) מפנה ד) סיום

4. דמות שמשתנה במהלך העלילה נקראת:

א) דמות שטוחה ב) דמות עגולה ג) דמות משנה ד) דמות נוכחת-נפקדת

2 חלק ב' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות – זיהוי באמצעים ובמספר

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	מספר בגוף ראשון הוא דמות בתוך הסיפור שאומרת 'אני'.	☐	☐
2	אפיון ישיר הוא כאשר המספר אומר לנו במפורש איזו דמות היא.	☐	☐
3	דמות שטוחה היא דמות שמשתנה מאוד לאורך הסיפור.	☐	☐

3 חלק ג' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות – יישום וניתוח

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דימוי	___	**א.** 'השער פיהק לעברי בשעמום'
2. מטאפורה	___	**ב.** 'עידו היה ילד שקט וביישן'
3. האנשה	___	**ג.** 'הלב שלו דפק כמו תוף'
4. אפיון ישיר	___	**ד.** 'הכיתה הייתה ים סוער'

4 חלק ד' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת: מושגי יסוד בספרות – תרגול נוסף

השלימו את המילה החסרה.

1. במשפט 'הלב שלו דפק כמו תוף' המילה המדמה היא _____

2. בשלבי העלילה, אחרי האקספוזיציה והמפנה מגיע שלב ה _____

5 חלק ה' – פרק 2 • הסיפור העממי, המשל והבלדה – מושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה 'שילוש' בסיפור עממי?

א) חזרה על אירוע או משימה שלוש פעמים ב) שלוש דמויות ראשיות בלבד

ג) שלושה פתרונות אפשריים לעלילה ד) חלוקת הסיפור לשלושה פרקים

2. את מי מסמלת הכבשה במשל כבשת הרש?

א) את העם ב) את בת שבע / אשת אוריה ג) את ירושלים ד) את הצאן של דוד

3. איזה סוג סוף יש בבלדות?

א) סוף שמח ומפתיע ב) סוף טרגי ג) סוף פתוח לגמרי בלי רמז ד) סוף מצחיק

4. מה קורה לגיבור ארנב הים?

א) הוא נשאר באותה צורה מתחילה ועד סוף ב) הוא עובר גלגול (מטמורפוזה) בין צורות שונות

ג) הוא נהרג באמצע הסיפור ד) הוא הופך למלך

6 חלק ו' – פרק 2 • הסיפור העממי, המשל והבלדה – זיהוי ואמת

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בסיפור עממי מקובל שהפתיחה והסיום קבועים, למשל 'היה היה'.	☐	☐
2	בבלדה 'לורד רנדל' יש דיאלוג חוזר בין אם לבנה שחוזר ומתגבר.	☐	☐
3	משל הוא סיפור שאין בו שום מסר או מוסר השכל.	☐	☐

7 חלק ז' – פרק 2 • הסיפור העממי, המשל והבלדה – התאמה וסדר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מלכת הדבורים	___	**א.** פזמון חוזר ואווירת אימה
2. ארנב הים	___	**ב.** משל שחושף אמת קשה בפני המלך דוד
3. כבשת הרש	___	**ג.** גלגול (מטמורפוזה) של הגיבור
4. לורד רנדל	___	**ד.** עוזרים מן החי שמסייעים לאח הקטן
5. בת הרב ואמה	___	**ה.** דיאלוג חוזר בין אם לבן עד גילוי ההרעלה

8 חלק ח' – פרק 2 • הסיפור העממי, המשל והבלדה – השלמה

השלימו את המילה החסרה.

1. במשל יותם, העצים מבקשים מה _____ למלוך עליהם לאחר שהעצים הטובים מסרבים.

2. בבלדה 'אדוארד, אדוארד' מתגלה בסוף שה _____ היא שהדיחה את הבן לרצוח.

3. במעשיית פלא טיפוסית הגיבור יוצא מהבית, נקלע למצוקה, ובדרך כלל מקבל עזרה מ _____ פלאי.

9 חלק ט' – פרק 3 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – זיהוי ועובדות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי הסופר של "המחרוזת"?

א) גי דה מופסאן ב) אנטון צ'כוב ג) או. הנרי ד) ח"נ ביאליק

2. מה מתילדה שואלת מחברתה?

א) שמלה מפוארת ב) שרשרת פנינים ג) מעיל פרווה ד) כרטיס הזמנה

3. מי הדמות הראשית ב"יגון"?

א) עגלון בשם איונה ב) שוטר ג) נגר ד) סוחר עשיר

4. באיזו עיר קורה "מקץ עשרים שנה"?

א) פריז ב) ניו יורק ג) צפת ד) סנקט פטרבורג

10 חלק י' – פרק 3 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – הבנה והשוואה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בסוף "המחרוזת" מתברר שהשרשרת שאבדה הייתה מזויפת	☐	☐
2	ב"יגון" השכנים והנוסעים מקשיבים בקשב רב לסיפורו של איונה	☐	☐

11 חלק י"א – פרק 3 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – ניתוח והשוואה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. המחרוזת	___	**א.** חברות ישנה מול חובה וחוק
2. יגון	___	**ב.** עלבון ונקמה בלי מגע פיזי
3. מקץ עשרים שנה	___	**ג.** בדידות ואדישות הסביבה כלפי האבל
4. נקמתו של סבל	___	**ד.** אובדן תכשיט ושנים של קורבן מיותר

12 חלק י"ב – פרק 3 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – כתיבה ומושגים

השלימו את המילה החסרה.

1. ב"יגון" מאת צ'כוב, הדמות היחידה שמקשיבה לאיונה בסופו של דבר היא ה _____

2. ב"נקמתו של סבל", למך עובד כ _____ בעיר צפת

13 חלק י"ג – פרק 4 • שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל – הכרה ומושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה בית בשיר?

א) קבוצת טורים (שורות) המופרדת ברווח משאר השיר ב) מילה בודדת בתוך השיר

ג) הכותרת של השיר ד) החריזה שבסוף השורה

2. איפה גרה רחל וכתבה?

א) הכנרת וחיי החלוצים ב) עיר גדולה הומה אדם ג) מסעות בים הפתוח

ד) מלחמת העולם הראשונה בחזית

3. מאיזה ספר בתנ"ך לקוח הרמז בשיר "גן נעול"?

א) שיר השירים ב) תהלים ג) קהלת ד) איכה

14 חלק י"ד – פרק 4 • שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל – הבנה והבחנה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הדובר בשיר הוא תמיד המשורר או המשוררת עצמם.	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	שיריה של רחל ארוכים ומורכבים מאוד בלשונם.	☐	☐

15 חלק ט"ו – פרק 4 • שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל – זיהוי מושגים ושיוך ליצירות

השלימו את המילה החסרה.

1. חיים נחמן ביאליק מכונה "המשורר ה_____".

16 חלק ט"ז – פרק 4 • שירה: איך קוראים שיר, ושירת התחייה של ביאליק ורחל – ניתוח קטעים ושימוש באמצעים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. למה משווה רחל את עולמה הקטן?

א) נמלה ב) ים סוער ג) יער גדול ד) עיר הומה

2. איזה אמצעי נמצא בשיר "כנרת"?

א) האנשה ומטאפורות לתיאור הכנרת ב) משל ונמשל ג) מקאמה בחרוזים

ד) דיאלוג בין שתי דמויות

3. מה זה שורה חוצה?

א) המשפט ממשיך לשורה הבאה בלי הפסקה טבעית ב) כל שורה מסתיימת בנקודה

ג) שורה שמתחרזת עם שורה אחרת ד) שורה שחוזרת פעמיים באותו הנוסח

17 חלק י"ז – פרק 5 • תנ"ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד – הכרת הסיפור

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי התפללה ללדת את שמואל?

א) חנה ב) פנינה ג) מיכל ד) אביגיל

2. מה ביקש העם?

א) מלך כמו בשאר העמים ב) כהן גדול חדש ג) נביא נוסף ד) צבא קבוע

3. מי ניצח את גוליית?

א) דוד ב) שאול ג) יהונתן ד) נתן הנביא

4. מי הוכיח את דוד?

א) נתן הנביא ב) שמואל ג) יהונתן ד) שאול

18 חלק י"ח – פרק 5 • תנ"ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד – הבנה ויישום

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	דוד נבחר למלך כי היה הגבוה והחזק מבין אחיו	☐	☐
2	שאול חטא פעמיים: בהקרבת העולה בגלגל ובאי־השמדת עמלק במלואו	☐	☐

19 חלק י"ט – פרק 5 • תנ"ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד – השלמה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. הסימן שנתן יהונתן לדוד כדי להזהירו מפני כוונות שאול היה ירי _____

2. דוד חס על חייו של שאול פעמיים: במערה בעין גדי ובמדבר _____

20 חלק כ' – פרק 5 • תנ"ך: שמואל – מנהיגים ומלכים, שאול ודוד – התאמת דמויות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. חנה	___	**א.** הוכיח את דוד במשל כבשת הרש
2. שמואל	___	**ב.** המלך הראשון, שנדחה בשל חטאיו
3. שאול	___	**ג.** הרועה שנבחר בזכות ליבו
4. דוד	___	**ד.** כרת ברית אהבה ונאמנות עם דוד
5. יהונתן	___	**ה.** הנביא שמשח את שאול ואת דוד
6. נתן הנביא	___	**ו.** התפללה ונדרה נדר על לידת בן

כרטיס יציאה

תוכלו להסביר במילים שלכם מה ההבדל בין אפיון ישיר לאפיון עקיף, ולהביא דוגמה אחת מכל יצירה שנלמדה?

איזו יצירה (סיפור, בלדה או שיר) הכי ריתקה אתכם, ואילו אמצעים אמנותיים בה תרמו למשמעות?

מה למדתם מהשוואת שאול ודוד על מה הופך אדם למנהיג ראוי - ואיך תנמקו את דעתכם מתוך פסוק?

איך הרגשתי בשיעור? 😕 😐 🙂 😀